

בס"ד. שיחת ליל ב' דחג הפסח, ה'תשי"ט.

בלתי מוגה

א. התחלת דיבור רבותינו נשיאינו בביאורי ההגדה היתה מהפיסקא "הא לחמא עניא"; לא לפנ"ז — מקידוש, וגם לא לאח"ז — מהפיסקא עבדים היינו, אלא מ"הא לחמא עניא".¹

כלומר: אע"פ שהדיבור בביאור עניני ההגדה הוא מצד המצוה לספר ביציאת מצרים, והרי סיפור יצי"מ מתחיל מ"עבדים היינו", או עכ"פ מהשאלה "מה נשתנה", שעל זה בא המענה ד"עבדים היינו" באופן של "והגדת לבנך"², ואילו הפיסקא "הא לחמא עניא" נתקנה אח"כ³, מ"מ, כאשר נתתקנה הפיסקא "הא לחמא עניא", קבעו אותה בתור חלק מהסיפור ביצי"מ, שלכן נקבע הסימן "מגיד" קודם הפיסקא "הא לחמא עניא".

ב. כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם בא' הסדרים⁴, בשם כ"ק אדמו"ר הצ"צ, הפירוש ד"הא לחמא עניא" — ש"הא" מספרו ה' (חמש), וזהו "הא לחמא עניא", שרומז על ה' מיני דגן שמהם עושים ה"לחמא עניא", מצה.

וע"פ הידוע שכל דבר הוא בהשגחה פרטית, ובפרט עניני תומ"צ, ומכ"ש בנדו"ד, שכיון שקובעים סימן על עשיית המצה מה' מיני דגן, הרי זה בודאי לא באקראי — יש לומר שענין המצה קשור עם הענין דה"א.

ג. והענין בזה:

התהוות כל הנבראים היא מספירת המלכות — אות ה', כמארז"ל⁵ "בה' נברא העולם הזה".

בכלל, נחלקים כל הנבראים לד' סוגים, כמו: דומם צומח חי ומדבר, ד' רוחות העולם, ועוד. וכן הוא גם בשרשם — שהתהוות כל הנבראים היא משם הוי', שיש בו ד' אותיות.

(1) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ דאשתקד ע' יב (פיסקא הא לחמא).
 (2) בתחלתה (תו"מ חכ"ב ע' 218).
 (3) בא יג, ח.
 (4) שיחת ליל א' דחה"פ תרצ"ז ס"ב.
 (5) סה"ש תרצ"ז ע' 219).
 (6) ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים ומנהגים מנחות כט, ב.

אמנם, כל זה הו"ע של הגבלה, שהרי אפילו אות יו"ד של שם הוי', שרומזת על ספירת החכמה — הנה גם החכמה היא אחת מעשר הספירות, אשר, גם כשמדובר אודות ספירות דאצילות, עולם האחדות,⁶ הרי זה עדיין ענין של הגבלה: עשר ולא תשע, עשר ולא אחד עשר.⁷

ואילו המדריגה החמישית — ה"א — היא למעלה מהגבלה: בענין האותיות — הרי זה בחי' קוצו של יו"ד, ובענין הספירות — הרי זה בחי' הכתר שלמעלה מאצילות, ובכללות יותר הו"ע העצמות, שהרי כללות העולמות הם בהגבלה, לא מבעי עולמות ביי"ע, אלא גם עולם האצילות, ואפילו עולמות הא"ס שלמעלה מאצילות, שלהיותם "עולמות" הרי הם בהגבלה, ובכללות הרי זה ענין הד', ואילו ענין הה"א רומז על העצמות.

וענין זה מרומז בפסוק⁸ "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו", שנוסף על ד' העינים שכנגד ד' עולמות אבי"ע (כולל גם הרמז בתיבת אף שמרבה בחי' רביעית⁹), ישנו גם הרמז בתיבת "אף" שמרבה בחי' חמישית.

ועל בחי' זו נאמר¹⁰ "ונתתם חמישית לפרעה", כדאיתא בזהר¹¹ ש"פרעה" הוא מלשון "דאתפרעו ואתגליין", שזהו"ע שלמעלה מהעלמות והגבלות, דהיינו גילוי העצמות.

וענין בחי' החמישית בנפש האדם הוא — בחי' איתן שבנשמה¹²: בעבודת האדם ישנה האהבה ד"בכל לבבך"¹³, ולמעלה מזה: "בכל נפשך"¹³, כדרשת חז"ל¹⁴ "אפילו נוטל את נפשך".

אבל, עדיין אין זה אמיתית הענין דמסירת-נפש, כי אם, מסירת הגוף, בשביל חיי נפשו, והו"ע העבודה על מנת לקבל פרס, דכיון שעבודה זו אינה מצד עצם הנפש, הרי גם למעלה אינה מגעת בהעצמות, אלא בבחי' ההארה בלבד, ולכן נקרא בשם "פרס", מלשון פרוסה¹⁵.

ואילו אמיתית ענין המס"נ היא האהבה ד"בכל מאדך"¹³, שהיא

(12) ראה קונטרס לימוד החסידות פ"ג (אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ג ע' שלה). וש"נ.

(13) ואתחנן ו, ה.

(14) ברכות נד, א (במשנה). ספרי ופרש"י עה"פ.

(15) ראה לקו"ת תוריע כ, ב. ובכ"מ.

(6) ראה תו"א וארא נז, א. ובכ"מ.

(7) ספר יצירה פ"א מ"ד.

(8) ישעי' מג, ז.

(9) ראה לקו"ת ר"פ בלק. ובכ"מ.

(10) ויגש מז, כד.

(11) ח"א רי, א. וראה שיחת ליל ב'

דחה"פ תשי"ג סל"ה (סה"ש תשי"ג ס"ע 70).

באופן ד"מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ" ¹⁶, שאינו חפץ בשום דבר, כי אם בהעצמות בלבד ¹⁷.

ד. וזהו הענין ד"הא לחמא עניא":

בלילות הפסח מאיר בחי' החמישית בגילוי, ויתירה מזה, שבחי' החמישית נמשכת ומאירה בכל ד' הבחינות, עד לענין המעשה — בהתאם להכוונה שהענינים היותר נעלים, עד לגילוי בחי' איתן שבנשמה הקשורה עם העצמות, יומשכו בגילוי במעשה בפועל, וענין זה מודגש בחג הפסח, כדאיתא בכתבי האריז"ל ¹⁸ שהחידוש דחג הפסח הוא שהזיווג הוא גם בעשי', ובלשון החסידות: "המעשה הוא העיקר" ¹⁹.

וזהו הפירוש ד"הא" — שאין זה רק מספר סידורי, אלא מספר הכולל, היינו, לא חמישי, אלא חמש — דקאי על בחי' החמישית כפי שנמשכת ומאירה בכל ד' הבחינות.

וגילוי זה נעשה ע"י המצה, "לחמא עניא", שנעשית מה' מיני דגן — כדאיתא בזהר פ' פנחס ²⁰ ש"חמשת מינין דאיהי חטה ושעורה ושיפון וכו' לא שוי ממנא עליהו אלא קב"ה בלחודוי", ובזהר פ' בלק ²¹ איתא ש"בחמשה זיני דגן לא אית חולקא לסטר אחרא . . ומאן חולקא אית לי' (דהא כל מה דאתבלי בארעא לסטר אחרא איתא ב' חולקא) — מוץ", והרי המצה נעשית מ"נקיו דדגן" (ללא מוץ).

וזהו "הא לחמא עניא" — שע"י "לחמא עניא" ממשיכים ה"הא", בחי' החמישית.

ה. בהסדר הנ"ל הוסיף כ"ק מו"ח אדמו"ר לדבר בפסקא "הא לחמא עניא" — שהתחלתה בענין של עניות ("הא לחמא עניא"), וסיומה ב"כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח", שזהו ענין של עשירות, שבכל מקום שישנו מי שהוא "דכפין" ו"דצריך", ביכלתו ליתן לו.

ויש להוסיף בזה:

- ידוע שבמצה יש ב' ענינים ²²: (א) מצה הרומזת על הגאולה —
- המצה שאכלו בני' בצאתם ממצרים, (ב) מצה הרומזת על השעבוד —

19) אבות פ"א מ"ז. וראה בהמאמר פ"ג (לעיל ע' 198).
 20) רמד, א.
 21) קפט, א.
 22) ראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ תשט"ז בתחלתה (תו"מ חט"ז ע' 193). ושי"נ.

16) תהלים עג, כה.
 17) ראה לקו"ת שם. סהמ"צ להצ"צ שרש מצות התפלה פ"מ (דרמ"צ קלה, סע"א). — נעתק ב"היום יום" יח כסלו.
 18) סידור האריז"ל בהגש"פ בתחלתו.
 19) תהלים עג, כה.

המצה שאכלו בני" בהיותם במצרים, דכיון שהיו ממהרים אותם לעבודה, לא הי' להם פנאי להמתין עד שהבצק יחמיץ, אלא הוצרכו לאכול מצה. ובפיסקא זו אומרים "הא לחמא עניא", ומוסיפים לבאר "די אכלו אבהתא בארעא דמצרים", שזוהי תכלית העניות; ומיד לאח"ז אומרים "כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח", שזה מורה על מעמד ומצב שיש לו לא רק "די מחסורו"²³, אלא גם עשירות, ועד לעשירות בתכלית, שלכן ביכלתו ליתן ל"כל דכפין" ו"כל דצריך".

ואינו מובן: הרי הם ב' ענינים הפכיים?

ו. והענין בזה:

כללות הענין דיציאת מצרים הוא ענין של נס ביחס לנסים גופא

— כי:

נוסף על ההגבלה של ארץ בכלל, היתה ההגבלה דארץ מצרים, "ערות הארץ"²⁴, שהיתה ארץ קשה, שאפילו עבד אחד אינו יכול לברוח משם²⁵, וכמו"כ ברוחניות, שבהיותם במצרים היו בני" משוקעים במ"ט שערי טומאה²⁶;

ולפתע — הנה "בני ישראל יוצאים ביד רמה"²⁷, וכמו"כ ברוחניות היו אז גילויים היותר נעלים, כמארז"ל²⁸ "נגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקב"ה בכבודו ובעצמו",

— וכמבואר בכתבי האריז"ל²⁹ צורך הגאולה ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו, כי, אילו הי' זה ע"י מלאך או שרף או שליח או אחר, היו הם בעצמם נבלעים ביניהם, מצד גודל השיקוע במ"ט שערי טומאה — דקאי על בחי' מלכות דא"ס ות"ת הנעלם עד לבחי' העצמות, כמבואר בדרושי כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע³⁰.

והרי זהו מעבר ("אָ איבערשטעל") מעומק תחת עד עומק רום.

וזוהו גם ענין גודל השמחה שבפסח, שבכל השנה כולה אין שמחה כמו בלילות הפסח (כדאיתא בכתבי האריז"ל¹⁸) — כיון שענין השמחה

(23) פ' ראה טו, ח ובספרי ופרש"י.

(24) מקץ מב, ט. שם, יב. וראה קה"ר

פ"א, ד.

(25) מכילתא יתרו יח, יא. פרש"י שם,

ט"ו"ד.

(26) זו"ח ר"פ יתרו. וראה תקו"ז תל"ב.

(27) בשלח יד, ח.

(28) נוסח הגש"פ.

(29) סידור האריז"ל בהגש"פ במקומו.

(30) ראה סה"מ אע"ר ע' עה. המשך

תער"ב ח"ב ע' תתקכד. סה"מ תער"ב-תרע"ו

ע' סז.

קשור עם פריצת הגדרים, שמחה פורץ גדר³¹, ומצד פריצת הגדרים יכולים לעבור ("זיך איבערשטעלן") ברגע אחד מעומק תחת לעומק רום. ובהתאם לכך נקבע גם סדר אמירת ההגדה — ש"מתחיל בגנות"³², ומסיים "ונודה לך שיר חדש"³³, דקאי על הגאולה העתידה. והכח על היציאה מעומק תחת לעומק רום, לקבל את הגילוי ד"בכבודו ובעצמו" בפנימיות — לוקחים באכילת מצה (בכל ימי הפסח, ובפרט) בלילות הפסח, שהרי אכילת המצה היא בשיניים הגשמיים, ונעשית דם ובשר כבשרו, והיינו, שהגילוי ד"בכבודו ובעצמו" נמשך אצל האדם בפנימיותו.

ז. וזהו גם תוכן ב' הקצוות שבפיסקא "הא לחמא עניא":
ע"י אכילת מצה יוצאים מעומק תחת, תכלית העניות, שזהו"ע "לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים",
ועוברים מיד לתכלית העשירות — "כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח",

ועד שבאים להגילוי דגאולה העתידה — שזהו שמסיימים "לשנה הבאה בארעא דישראל", והרי "עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"³⁴, ו"לשנה הבאה בני חורין", שזהו"ע גילוי העצמות, שזהו אמיתית ענין החירות, וכידוע בענין הבחירה ששייכת רק בהעצמות שהוא בבחי' בלי גבול (חירות), משא"כ בבחי' הגילויים שהם בהגבלה.

והמשכה זו שבחג הפסח נמשכת גם על כל השנה, כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁵ בביאור הטעם שבנוסח חב"ד אין אומרים "חסל סידור פסח", לפי שהמשכות דחג הפסח נמשכים תמיד, על כל השנה כולה.

*

ח. בסידורים הישנים הגירסא היא "הבן שואל מה"³⁶.
ויסוד הענין הוא — ע"פ מ"ש בתיקונים³⁷ שבכל השנה שם מ"ה

(31) ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. (35) שיחת ליל ב' דחה"פ תש"ג סמ"ז רעוד. (סה"ש תש"ג ע' 75).

(32) פסחים קטז, א (במשנה). (36) ראה שיחת ליל ב' דחה"פ תרצ"ז ס"ב (סה"ש תרצ"ז ע' 224). וראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ תשי"א סט"ו (תו"מ ח"ג ע' 19). וש"נ.

(33) תוד"ה ה"ג ונאמר — שם, ב. (34) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.

(37) זו"ח קיב, ד.

הוא בגלות ובהעלם (שלכן נאמר במשה — שהוא בחי' מ"ה³⁸ — "ולא ידע איש את קבורתו"³⁹), ובליל הפסח נמשך שם מ"ה בגילוי.

וזוהו "הבן שואל מה" — ששם ב"ן מעורר וממשיך הגילוי דשם מ"ה. וזהו גם הפירוש "מה נשתנה", שבליל הפסח נעשה שינוי בשם מ"ה, שבכל השנה הוא בהעלם, ובליל הפסח הוא בגילוי.

והרי ידוע שגילוי שם מ"ה הוא ע"י שם ע"ב — שזהו "הלילה הזה", כליל שימורים, "בליל" בגימטריא ע"ב. והיינו, שע"י בחי' הלילה הזה נעשה השינוי בשם מ"ה שנמשך בגילוי, לאחרי ההתעוררות דשם ב"ן.

ט. והענין בזה:

איתא ב"פתיח אליהו"⁴⁰ ששם מ"ה הוא יו"ד ה"א וא"ו ה"א. וכיון שהתהוות הבריאה היא משם הוי', נמצא, ששם הוי' (שם מ"ה) ישנו בהבריאה תמיד.

אמנם, בכל השנה נמצא שם הוי' בהבריאה בהעלם, שהרי ישנו ה"מגן אלקים" שמעלים על ה"שמש הוי"⁴¹. ומשום זה ישנו סדר העולם באופן ד"ואספת דגנך"⁴², "הנהג בהם מנהג דרך ארץ"⁴³.

וזוהו העילוי דחג הפסח — ששם הוי' הוא בגילוי.

וענינו בנפש האדם הוא גילוי בחי' איתן שבנפש, שתאיר בכל המדרגות, כידוע⁴² בענין "משכיל לאיתן האזרחי"⁴⁴, שבחי' איתן זורח ומאיר בכל המדרגות, ובחי' איתן, מלשון יושן, היא בחי' שם ע"ב שאינו מחודש, שהוא למעלה גם משם מ"ה.

וזוהו גם הענין ד"כולנו מסובין" — כי, מצד בחי' איתן שישנה בנשמת כאו"א מישראל, באיזה דרגא שיהי', הרי כולם שוים, ולכן, כאשר מתגלה עצם הנשמה, בחי' איתן, אזי "כולנו מסובין", שזוהי בחי' האצילות⁴⁵.

ועד שבאים למעמד ומצב ש"נודה לך שיר חדש", דקאי על

43) ברכות לה, ב.

44) תהלים פט, א.

45) ראה שיחת ליל א' דחה"פ תש"ב ס"ב

(סה"ש תש"ב ע' 87). וראה גם שיחת ליל א'

דחה"פ תשי"ב ס"א (תו"מ ח"ה ע' 111).

וש"נ.

38) ראה תקו"ז ת"ע (קכ, רע"א).

39) ברכה לד, ו. וראה זח"ב פט, רע"א.

40) תקו"ז בהקדמה (יז, א).

41) תהלים פד, יב. וראה תניא שעהיזה"א

רפ"ד. ובכ"מ.

42) עקב יא, יד.

הגאולה העתידה לבוא, שאז לא יצטרך להיות "ואספת דגנך", כיון שיהיו "עושיין רצונו של מקום", שאז "מלאכתן נעשית ע"י אחרים"⁴³.

*

י. "מזכירין יציאת מצרים בלילות .. ימי חייך הימים, כל ימי חייך להביא הלילות"⁴⁶:

"בימים" — הרי זה דבר פשוט שמזכירין יצי"מ, והחידוש הוא ש"מזכירין יציאת מצרים (גם) בלילות".

ויובן ע"פ מ"ש הרמב"ן על הפסוק⁴⁷ "ויהי בעצם היום הזה הוציא ה' את בני ישראל מארץ מצרים", "מפני שאמר למעלה ליל שימורים הוא לה' להוציאם מארץ מצרים"⁴⁸, חזר ופירש כי לא יצאו בלילה כולם מן הארץ, אלא שנותן להם רשות לצאת והיו בני חורין (היינו, התחלת הגאולה בלבד), אבל בעצם היום הזה יצאו מכל גבול מצרים כו".

"וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה, כל ימי חייך להביא לימות המשיח"⁴⁶, וכדאיתא במפרשים⁴⁹ שחכמים אינם חולקים על בן זומא שאומר "מזכירין יציאת מצרים בלילות .. כל ימי חייך להביא הלילות", אלא מוסיפים עוד ענין, שמזכירין יצי"מ גם לימות המשיח.

שמעתי מאאמו"ר ז"ל ביאור דיוק הלשון "להביא לימות המשיח", ולא "לרבות", כהלשון הרגיל בש"ס — שצריכים "להביא" ("אָרײַנברײַנגען") את הגילוי ד"ימות המשיח" גם עכשיו "בעולם הזה". הגילוי ד"ימות המשיח" הוא גילוי אור שלמעלה מהעולמות, והיינו, לא רק "די מחסורו", שזהו האור ששייך לעולמות⁵⁰, אלא ענין של עשירות, ובלשון הקבלה⁵¹: פנימיות עתיק.

וענין זה הוא למעלה גם מיצי"מ, שלכן נאמר⁵² "עד יעבור עמך הוי' עד יעבור גוי", ב"פ, שהעברה הראשונה היתה ביצי"מ, ובה נזכר שם הוי', והעברה השני' תהי' לעתיד לבוא, ובה לא נזכר שם הוי', לפי שאז יהי' גילוי אור שלמעלה מהוי'⁵³.

50) ראה תו"מ סה"מ תמוז ע' כו ואילך. וש"נ.

51) פע"ח שער הק"ש רפט"ו. לקו"ת ש"ה ש בסופו. ובכ"מ.

52) בשלח טו, טז.

53) ראה תו"ח שמות בתחלתו. ובכ"מ.

46) ברכות יב, סע"ב (במשנה).

47) בא יב, נא.

48) שם, מב.

49) ראה הגש"פ עם לקוטי טעמים

ומנהגים ע' יז (פיסקא וחכמים אומרים). וראה

גם שיחת ליל ב' דחה"פ דאשתקד ס"י (תו"מ

חכ"ב ע' 225). וש"נ.

וגילוי אור זה צריכים "להביא" גם עכשיו בעולם הזה. ועפ"ז יש לפרש ג' הענינים שבפיסקא זו בסדר דמלמטה למעלה: לכל לראש צריכים לפעול הענין דיצי"מ בימים; ולאח"ז צריכים לפעול הענין דיצי"מ גם בלילות, שזהו הפירוש "להביא הלילות", להביא ("אריינבריינגען") את הענין דיצי"מ בלילות; ועד "להביא לימות המשיח" — להביא עכשיו גם את הגילוי דימות המשיח.

*

יא. "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול"⁵⁴:

בטעם הצורך ב"רכוש גדול" אמרו חז"ל⁵⁵ שזהו כדי "שלא יאמר אותו צדיק ועבדום וענו אותם, קיים בהם, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, לא קיים בהם". והיינו, שהצורך בענין ה"רכוש גדול" הוא כדי שיתקיים דיבורו של הקב"ה.

וכיון ש"רכוש גדול" הוא דיבורו של הקב"ה, הרי מובן, שהכוונה היא ל"רכוש" כזה שבכל מקום, בכל מדריגה איזו שתהי', יהי נקרא בשם "רכוש גדול", להיותו למעלה ממדריגה זו, ונמצא, ש"רכוש גדול" הו"ע שאין בו הגבלות כלל.

ובכללות — הרי זה הענין ד"לגדולתו אין חקר"⁵⁶, שזוהי גדולתו העצמית שלמעלה גם מהגדולה דשם הוי', שעליו נאמר⁵⁷ "גדול הוי' ומהולל מאד", ואילו גדולתו העצמית אין לה חקר כלל⁵⁸.

יב. וההוראה מזה:

אמרו רז"ל⁵⁹ "בכל דור ודור (ורבינו הזקן מוסיף⁶⁰: וכל יום ויום) חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא (היום) ממצרים". וסדר היציאה ממצרים — מיצרים וגבולים — הוא באופן שיש צורך ב"רכוש גדול", ובאופן שהקב"ה קורא זאת בשם "רכוש גדול".

יהודי יכול לחשוב, שכיון שנמצא במצב ירוד, לא נוגע אם יהי' לו רכוש גדול או רכוש קטן; העיקר הוא שיצא ממצבו הקודם. ועל זה באה ההוראה מיצי"מ — שגם אז טענו בניי "ולואי

(58) ראה יהל אור עה"פ (ס"ע תקמו ואילך). וראה גם לעיל ע' 167. וש"נ.
(59) פסחים קטז, ב (במשנה).
(60) תניא רפמ"ז.

(54) לך לך טו, יד.
(55) ברכות ט, סע"א ואילך.
(56) תהלים קמה, ג.
(57) שם מח, ב.

שנצא בעצמנו⁵⁵, היינו, שהם מוותרים על ה"רכוש גדול", ובלבד שיצאו כבר ממצרים, ואעפ"כ, הוצרך להתקיים דיבורו של הקב"ה "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול", ועד שכל הכסף וזהב שבעולם נתלקט במצרים⁶¹, ואז "וינצלו את מצרים"⁶², "כמצודה שאין בה דגן וכמצולה שאין בה דגים"⁶³.

וזוהי גם הוראה בנוגע ליצי"מ הרוחנית בעבודת כאו"א מישראל — שאין לו להסתפק בכך שיתעלה במדרגה אחת, בב' מדרגות, או אפילו בעילוי של מאה מדרגות, אלא עליו לצאת מכל המיצרים וההגבלות, ולהגיע ל"רכוש גדול" לאמיתו — "לגדולתו אין חקר".

* * *

יג. צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ועברתי בארץ מצרים וגו'.

* * *

יד. ביאור הפיסקא "וימרו את חייהם"⁶⁴ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א⁶⁵ (באידיש), ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 848 ואילך.

*

טו. "ונודה לך שיר חדש":

איתא במכילתא⁶⁶ (ובכמה מדרשים⁶⁷) — והובא בתוס'³⁴ — ש"כל השירות לשון נקבה, חוץ משירה דלעתיד לבוא דלשון זכר. . . תוקף שיר אחרון כזכרים", שתהי' גאולה שלימה שאין אחרי' גלות.

והענין בזה:

סיבת הגלות — "מפני חטאינו גלינו מארצנו" — היא מצד רוח הטומאה, ולכן לעתיד לבוא נאמר⁶⁸ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ".

וע"פ המבואר בתניא⁶⁹ שקליפת נוגה היא ממוצע בין קדושה לג' קליפות הטמאות, הרי מובן, שעיי"ז שמעלים קליפת נוגה לקדושה, אזי מתבטלים בדרך ממילא ג' קליפות הטמאות, שזוהו"ע "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ובמילא נעשית גאולה שלימה שאין אחרי' גלות.

(65) בשילוב עם שיחת ליל ב' דחג הפסח תש"כ.

(66) בשלח טו, א.

(67) שמור"ר פכ"ג, יא. וש"נ. וראה גם לעיל ס"ע 188.

(68) זכרי' יג, ב.

(69) פ"ד.

(61) ראה פסחים קיט, א.

(62) בא יב, לו.

(63) ברכות ופסחים שם.

(64) שמות א, יד. וראה גם שיחת ליל ב' דחה"פ תשי"ז סי"ד ואילך (תו"מ ח"ט ע' 262 ואילך).

והכח על זה ניתן כבר ביצי"מ, כמארז"ל⁷⁰ שאילו זכו היתה יצי"מ גאולה שלימה, ונמצא, שבכח היתה כבר גאולה שלימה, וכיון שלמעלה "אין כח חסר פועל"⁷¹, נמצא, שגם בפועל היתה כבר שלימות הגאולה, אלא שהיתה בהעלם, וצריכים לגלותה מן ההעלם אל הגילוי.

וכדי שתתגלה שלימות הגאולה, הרי זה ע"י העלאת קליפת נוגה (כנ"ל), ובאופן שמעלים את כולה, שלא ישאר מאומה, וע"ד שמצינו בענין טבילה במקוה — שענינה ברוחניות הוא הטבילה במי הדעת (כמ"ש הרמב"ם⁷²) — שצריך לטבול "את כל בשרו"⁷³, כולל גם השערות, "את הטפל לבשרו"⁷⁴.

ועי"ז תבוא הגאולה השלימה — "עלה הפורץ לפניהם גו' מלכם גו' בראשם"⁷⁵.

70) ראה זח"ג רכא, א. וראה גם עירובין ועוד.
 נד, א. שמו"ר רפל"ב. ועוד.
 71) ראה פרדס שי"א פ"ג. הובא ונת'
 בסהמ"צ להצ"צ מצות האמנת אלקות פי"א.
 72) סוף הל' מקוואות.
 73) מצורע טו, טז.
 74) עירובין ד, ב.
 75) מיכה ב, יג.
 המשך תרס"ו ע' ה ואילך. ע' קלט ואילך.